

ÚJHÁZY GYÖRGY

Búcsú

(részletek)

Elérkezett Szent Mihály napjára a búcsú. Kicsi és nagy, az egész falu talpon volt, csak a mozdulni nem tudó betegek maradtak otthon. Már hajnalban hangos kopácsolás verte fel a népeket. A templom körül s a szélesebb utcákon készültek a sátrak. S hogy még nagyobb legyen a kavarodás, az előző nap érkezett cirkusz is kifeszítette a ponyváját. A legöregebbek sem emlékeztek ilyen nagy igyekezetre. Volt minden: ropogós csizma, tarka pántlika a varkocsba, kaláris, selmeci pipa, suhogó selymek végszámra, egész sor lacikonyha, mézes-kalácsos, hinta a főtéren. A gyűrűs cukrok meg különösen szépek voltak az idén, azt mi gyerekek, nyomban megállapítottuk. A trombiták is faintosan szóltak, s Legendi Pista vett egy hurkát, olyan fölfújósat, hát akkorát még senki se látott, beletartott vagy fertályórába, amíg kinyihogta magából a szuflát, amikor eleriszttették.

Különböen pedig ős volt, édes illatokkal teli, szép meleg őszi nap. Jóformán meg se pirkadt, mi fiúk már kint lábatlankodtunk a sátrak között. Nem tudtunk betelni a töméntelen gyönyörűséggel. Bámultunk tágra kerekedett szemmel s szorongva szorongattuk a markunkban a sárga krajcárokat, vagyunkánkat, amikkel az egész búcsút meg akartuk venni. Mindenre, ami szent, esküszöm, hogy a két hatosommal a grófnál is nagyobb úrnak éreztem magam és csak azon tanakodtam, mit vegyek meg a sok közül, mert bizony az egész búcsú nyitva állott nékem.

Miséig keményen álltam a csábításokat. A többiek lassan elaprózták, amijük volt. Nem tagadom, a törökméz kegyetlenül ingerelt engem [...] vettem is a fölséges nyúlós maszatból. Nem sokat majszolódtunk rajta, hamarosan a végire értünk. Úgy vettem körül a gyerekek, mint valami Dáriust. Pimaszul fölényeskedtem velük. Még a Dobos is hunyászkodott előttem:

– Szerbuc... – köszönt rám, amikor rávettem a szemem. Látzott rajta, igen óvatoskodik, hogy ne tűnjék alázkodónak, de hasztalan iparkodott, a méz lépre csalta.

– Van nékem... – kezdte húzva a szót a meséjét – ... van nékem... a vízparton egy... igazi...

Nem akartam meghallani, tudtam, nekem szól, amit mondani akar, úgy tettem, mintha nem hallottam volna semmit. Erre, persze, elkussolt. Azért nem maradt sokáig benne a szó, amikor látta, hogy rápislantok, újra kezdte:

– Van...nékem...

– Mid van, néked?... – vettem oda foghegyről, pedig igen fúrta már az oldalamat a kíváncsiság.

– Semmi... – húzta meg a vállát Dobos és lomhán továbbállt.

Megvont derékkal utánameredtem, de ő úgy tett, mintha többet nem is törődne velem. Tengett-lengett a sátrak közt. Nyugtalanítóan, csendesen, nemtörődőn. Délig nem is történt semmi. Harangszóra nekem is haza kellett mennem.

[...] Otthon garmadával fogadott a sok vásárfia. Mézeskalács-olvasó, trombita, sípolóhólyag, tarka karika, aranymalac perselynek, kard, puska és egy bokrétás huszárcsákó. Sikongtam boldogságomban. [...]

Ebéd után kiöltöztem s huszárcsákósan visszamentem a búcsúba. Nagy hejhujával fogadtak a fiúk. Mindent megtapasztaltak, megmustráltak rajtam, fontoskodva, kicsit irigy szívvel. Laposakat pillogva kerestem Dobost. Kívül állt a körön. Foszlott csizmájával rugdosta a port. Nagy szegénységben éltek a szülei, a faluvégén, a temető mellett, nyomorult kalyibában. Pali azonban mindig kiügyeskedett magának valamit. Most is tükrös mézeskalács-szívet tartott a kezében.

– ... Te...Pali... – szóltam rá, – ...adnék én neked...valamit...

Rántott egyet a ködmönkjén.

– ...Osztt mit adnál...te nekem?... – mormogta olyan hangon, mintha kettőnk közül csak ő lenne az a személy, aki adhat.

– Semmit!...böktem kurtán feléje s nyomban mérlegeltem, elég felülről fogtam-e a szót.

Most aztán én fordultam el tőle s a gyerekhaddal megindultam éktelen sípolások közben.

A cukrosnál, turbános töröknek öltözött a szerencsétlen, két hatosért gyűrűs cukrot vettem. Annyit kaptam, tömve lett a zsebem. Elkezdtem osztogatni. De a szemem csücskiből a Dobost néztem. Minden mocnását figyeltem. Nagy nap volt ez nekünk, kettőnknek. Lassan a többiek is ráeszméltek, hogy döntő csata indult meg Dobos és köztem. A gyávábbak semlegesesen kettőnk közé állottak. Ide is szólottak, oda is vetettek néhány szót. De akadt, aki nyíltan Palihoz tartotta magát és kínálgatta azzal a cukorral, amit tőlem kapott.

– Nem köll... – háritotta el magától a hízelkedőket. Nem volt mord, nem játszotta a megbántottat, csak emeltebben tartotta a fejét, mint mások s különös, sunyi mosolyok cikáztak a szája körül. Rettentően szerettem volna tudni, hogy miben sántikál. Alólam kiszaladt a talaj, herdáltam, dobáltam a pénzt, meg akartam hódítani a gyerekeket. De mennél könnyebben osztogattam a cukrokat, annál könnyebben vették s láthatóan megbízhatatlan had verődött össze körülöttem. Amikor alkonyodott, minden előkészület nélkül kialakult a két tábor, lassan csatarendbe is álltak, csak a jelt várták, hogy megütkezzenek. Éppen kardot készültem vonni, amikor hallom, Dobos nagy hangon kiabálja:

– Hármat elviszek ma este a cirkuszba!

Még a vér is meghűlt bennem.

– Hazudik!... – üvöltöttem feléjük teli torokból, mert az amugyis megcsappant seregemből ugyancsak odafülektem.

Pillanatok alatt felkavarodott a por, kitért a háború. Ádáz harc kerekedett. Úgy küzdöttem, mint vezérhez illik, a legnagyobb gomolyagot keresve. Kivettem a részem az első rohamból. Illendőség szerint most a mi kettőnk verekedése következett, amelyet a többiek csupán biztató üvöltéssel kísértek.

Kiálltunk hát. Dobos nem teketóriázott sokáig, hanem nekem ugrott s derékon kapott. Hosszadalmas tusa fejlődött ki, aminek a vége mégis az lett, hogy Palinak bevartam az orrát. Ordítva visszavonult. Fenyegette. Én alaposan megszabdaltam, de győztes csapatomtól kísérve, diadalmenetben masíroztam haza.

Este cirkuszba mentünk. Az egész família. Dobos is ott volt. Fent a magosban, hátul, de ott volt. Meg a közvetlen vezérkara. Csak később, napok múltán tudtam meg, hogy azért engedték be, mert segített a sátorverésnél.

Nagy bicskázás is esett még az éjjel, a fóti legények megszorították a mieinket.

Másnapra aztán eltakarodott az egész tarka felfordulás. Harmadnapra a sárga puskatusom pinckának faragtam, mert puhafa volt. A huszárcsákóm egy hétig szolgált még, akkor Doboshoz került. Már nem is emlékezem, hogyan. Nyilván: odaadtam a barátomnak.

Mire lehullott az első hó, a jövő búcsúról beszélgettünk s erről úgy, mint valami álomról.

(Megjelent a Budapesti Hírlap 1932. május 19-i számában)